Postimees

54. aastakäik.

Ilmub igal äripäewal.

Toimetuse ja talituse adress: „Postimehe" toimetusele Tartu. — Kõnetraat nr. 80. Telegrammi-adr.: Postimees Tartus.

Toimetuse kõnetunnid: Rüütli uul. nr. 9, lehe toimetuses igal äripäewal kella 12—2 lõunal. Päätoimetaja kõnet. 12½—2.

Käsikirjad mitte-kirjastajate poolt arwatakse hinna alla, kui neile tasunõudmine peale on kirjutatud. Sõnumid ja kirjeldusi tohib „Postimehest" ainult allikat nimetades wõtta.

Lasteleht maksab ½ a. 6.00 penni, on ainult „Postimehe" kassandena tellitaw.

Üksik nummer maksab 1 mark.

Tellida wõib lehte igast paewast alates. Hommikune ja õhtune „Postimehe" wäljaanne on ainult koos tellitaw. Adressi muutmise korral tuleb 2 marka maksta ja wana adress üles anda. Saatmata-jäänud numbrid saadab lehe talitus ainult 14 päewa jooksu peale numbri ilmumise maksuta järele.

„Postimehe" mõlema wäljaande tellimisehind koos:
Kodumaale: Talitusest ise ära wiies: koos ehk lahus 2? m. 50 penni.
Postiga ja koju kätte saates: koos saates 25 marka, lahus saates 27 m. 50 penni.
Wäljamaale: Mõlemad wäljaanded koos saates 35 marka.

Kuulutuste weeru millimeeter mõlemas wäljaandes 1 mrk., lehe eesotsas 2 m. 50 p., laupäewiti on kuulutamise hind kahekordne. Wäljamaale on kuulutuse hind kahekordne, laupäewal neljakordne. Eelmise päewa õhtuni ülesantud kuulutused ilmuwad järgmisel päewal.

Nr. 199. Neljapäewal, 5. augustil (23. juulil) 1920. Nr. 199.

6959 Tallinn, Toompea loss. Riigi raamatukogu.

Enamlaſed lükkawad Poola waherahu edaſi.
Liitlaſte abi Poolamaale.
Enamline kihutustöö Leedus.
Suur tulekahju Saraatowis.
Wõitlus Greeka ja Muſtafa wägede wahel Wäike-Aaſias.

Riigiekſamite uuendamine.

II.

Õigusteaduſe fakulteedi õpekawaſſe kuuluwad eſiteks n. n. puht-õigusteadliſed ained (nagu kaelakohtu, tſiwiil, kaubanduſe, riigi, adminiſtratiiw jne. õiguſed) ja n. n. riigiteadusliſed ained (nagu majandusteadus, ſtatiſtika, rahaasjanduſe teadus jne.), ning ſelle aaſta ſügiſel kawatſetakſe weel eriline kaubanduſline oſakond awada (ſelleſt oſakonnaſt ſaame edaſpidi eriti rääkima, ſeſt temal wõib Eeſti riigi tulewiku jaoks ſuur tähtſus olla). Kahtlemata ei tohi nõuda, et ſee fakulteet õpilaſi nende tulewaſe elutegewuſele täeſti „walmis" teeks, waid ta peab neile peaaſjalikult teoreetiliſi teadmiſi andma, kuid riigil, kes rahwa kulul ülikooli ülal peab, on ſiiski õigus nõuda, et ülikool talle nii mehi kui ka naiſi annaks, kellel peale teoreetiliſte teadmiſte ka ſelge pilt oleks riigi ja rahwa elu praktiliſte nõuete jaoks. Laulik ütleb:

„Hall, armas ſõber, on teoria,
ja haljas elu kuldne puu!"

Õigusteaduſliſe fakulteedi üleſanne on (wälja arwatud wõrdlemiſi wäike arw neid, kes eneſe elukutſeks teaduſe waliwad, ſ. o. profeſſoriteks tahawad ſaada) anda riigile eſiteks: kohtunikka, prokuröörisid ja adwokaatiſid, teiſeks: riigiametnikka igaſuguſel walitſemiſe alal (ſiſe-, wälis-, rahaaſjanduſe jne.) ja kolmandaks: (ſelleks awatakſegi kaubandusteaduſe oſakond) teoreetiliſe ettewalmiſtuſega töötegijaid, kes waſtutusrikkaid kohtaſid eraettewõtetes oma peale wõikſid wõtta, nagu pankades, wabrikutes, kinnitusſeltſides, ſuuremates äriettewõtetes jne. Kes terweks oma elu ajaks alamametnikuks, kirjutajaks jne. jääda ei taha, ſellel peab teadus, kuigi ainult ſelgetes alusjoontes, täieſti omane olema. Teaduſe peale üle õle waadata tähendab mitte teada tahta, mida öeldakſe, kui räägitakſe, ja mida tehakſe, kui midagi ette wõetakſe. Iſeeneſeſt mõiſta unuſtub wäga palju ſelleſt, mis auditooriumites räägitud ja mis ekſamitel teatud, kuid kui noore inimeſe waim on teaduſliſelt koolitud, ſiis ſunnib ta terawama ja õigema arwuſtuſega praktiliſe elu awalduſte mitmekeſiduſeſſe tungida. Sellepäraſt on ka igas ülikoolis teoreetiliſte ettelugemiſte kõrwal ka n. n. praktiliſed tööd ſiſſe ſeatud.

Mõned ained peakſid õigusteaduſe fakulteedis kõigile õpilaſtele ſunduſlikud olema, ſeſt et nad juriidiliſe mõtlemiswiiſile aluſeks on (näit. Rooma õigus, õiguſe entſüklopeedia, riigiõigus), kuid ſelle juures oleks otſtarbekohane, et õpilaſed ennaſt eriliſelt koondakſid teatawate õpeainete grupi ümber ſelle järel, mida keegi eneſele elukutſeks tahab walida, kas ta mõtleb kohtus wõi walitſuſeaſutuſes töötada. Tulewaſed kohtunikud ja adwokaadid peakſid iſeäraliſt tähelepanu pöörama puht-õigusteadliſte ainete peale. Rooma õigus (õigusteadlaſe grammatiline ja loogikaline algkool), eraõigus, kaelakohtuõigus protſeſſid, kaubanduſe õigus jne. Need ained aga, mis enam-wähem poliitiliſt iſeloomu kannawad, olekſid neile teiſe järgu tähtſuſega, nagu näit. majanduſeteadus, finanſõigus, rahwuswaheline õigus jne. Ümberpöördult on aga lugu nendega, kes walitſuſe aparaadi juures töötada kawatſewad. Nendele on poliitiliſed ained tähtſad, kuna puht-juriidiliſed ained teiſele plaaniſe peawad jääma.

Sarnaſele õpekawale waſtawalt peakſid ka ekſamid kaheſuguſt iſeloomu kandma. Üleüldiſtes ainetes peakſid mõlemile grupile ekſamid ühiſtel aluſtel olema. Riigiekſamid peakſid aga täieſti eriliſtel aluſtel aſuma. Eriliſed ekſamid tulewaſtele kohtunikkudele, prokuröörtidele ja adwokaatidele ning eriliſed ekſamid tulewaſtele riigiwalitſuſe ametnikkudele. Ei oleks mitte tarwiline Wenemaa eeskujul riigiekſamiteks iſeäraliſi kommiſjoniſid nimetada, kuid et teeks ka kahju, kui näit. tulewaſte kohtunikkude ekſamiſt ka mõni kõrgema riigikohtu liige oſa wõtaks ja tulewaſte ametnikkude ekſamiſt mõni miniſteeriumite eſitaja. Sel wiiſil ſaaks ekſamiſaalis ka praktiliſe elu hääl kuuldawaks.

Kuid et diploomi ſaada, mis wõimaldaks kohtu wõi walitſuſeaſutuſe teeniſtuſeſſe aſtumiſt, tuleks Soome eeskujul ühte nõudmiſt läbi wiia. Peale õppimiſe ja ekſamite lõppu peab lõpetaja, et diploomi kätte ſaada, teeniſtuſe proowi, kuigi lühikeſeajaliſe (3—6 kuud), läbi tegema kas kuſagil alamas kohtus wõi walitſuſeaſutuſes ja alles ſiis, kui ta oma ülemuſelt tunniſtuſe teeniſtuſe kohuſte korraliku täitmiſe üle ette näitab, ſaab ta diploomi kätte. Lõpuks oleks ſoowitaw ſellekohane määrus awaldada, et keegi ülikooli lõpetaja otſekohe ei pääſeks walitſuſe keſkaſutuſteſſe teenima, waid igaüks peab mõni aaſta (näit. 2—3 aaſtat) enne kuſagil kohalikus kohtus wõi walitſuſeaſutuſes teenima. Sarnane kord oli omal ajal Wenemaal makſew (aaſtatel 1852—1863), kuid ſee muudeti päraſt ära. Kahjuks!..

Kes ühes miniſteeriumis teenida tahab, ſee peab enne, kuigi wähe aega, elawa praktiſe halja puu mühinat kuulma, rahwa elu tundma õppima ja tundma wäikſe mehe wäikſeid mureſid, ſoowe ja raskuſi. Siis ainult ſaab temaſt mitte kuiw bürokraat, waid rahwa ametnik ja rahwa kohtunik!

Mis aga nendeſſe puutub, kes eneſele akadeemiliſe elukutſe waliwad, ſiis tuleb nende jaoks iſeäraliſed ſpetſiaal-teaduſliſed ekſamid ſiſſe ſeada, mis wõimaldakſid kahe teaduſliſe aukraadi ſaamiſi — kandidaadi ja doktori aukraad. Weneaegne wahemine — magiſtri aukraad — wõiks täieſti ära jääda.

Kogemuſed on näidanud, et kolmejärguliſel teaduſliſel auaſtmel Wenemaal ainult üks tagajärg oli: teaduſliku elukutſe wõimatu raskendamine, mille tagajärjel ſeiſid hulk õpetooliſi tühjad. Wene ſeadus nõudis, et profeſſoriks wõis ainult doktor olla, ja walitſus oli ſunnitud ſelle peale waatamata ka magiſtritele õpetooliſid andma, et neid mitte tühjaks jätta. Kui palju töökaid ja arukaid mehi jäi terweks elu ajaks magiſtriteks ja mitte ſellepäraſt, et neil anded puuduſid, waid ſellepäraſt, et nad kahekordſe wäitekirja kaitſmiſe jne. mõtteta raskuſi kanda ei tahtnud.

Prof. Dr. E. Berendts.

Weel kord Eeſti-Wene rahu kujunemiſe kohta.

Ado Anderkopp on „Wabas Maas" nr. 150 kirjatüki awaldanud pealkirja all „Jaan Tõniſſoni ſüſteem" mis minu parema aruſaamiſe järele filmapaiſtwamate Eeſti riigimeeſte töö kõige jämedam käperdamine ehk profaneerimine on ja ühtlaſi otſe kuulmata wiiſil tõe waſſimine. Haawatud õigluſetunne ſunnib mind wähemalt ſeda oſa Anderkopi kirjutuſes minul käepäraſt ja meeles olewate faktidega õiendama, kui palju Ado Anderkopp rahuſt rääkides, piltlikult öeldes, kadunud Jaan Poſka haual lilleſid riiſumas käib, et nendega oma erakonna meeſte tühje nööbiauke ehtida.

Ado Anderkopp kirjutas:

„Läinud aaſta ſügiſel oli tööerakond ühes ſotſiaaldemokraatidega, kellega koos Wabariigi Walitſuſes töötati, kindlale otſuſele tulnud, et aeg kodumaale kätte oli jõudnud, kus Eeſti rahuteele wõis ja pidi aſuma. Meie ei tohtinud ühtki kodumaa paremat poega aſjata waenuwäljale jätta, ühtki penni rahwawarandust aſjata kulutada, kui ſeda kodumaa kaitſe enam edaſi ei nõudnud. Oli nõukogude Wenemaa nõus meie waſtaſt wõitluſt lõpetama ja meil iſeolemiſe waba õiguſt kindluſtama, oli meie kohuſtus rahuteele aſuda.

Kahjuks olid Lääne-Euroopa ſuurriigid ſel ajal meie rahu waſtu, mispäraſt meil kõik abinõud tulid tarwituſele wõtta, et nende waſtuſeiſmiſt pehmendada. Seks tuli kõige pealt ſelgeks teha, et meie rahwa enamus mingiſuguſeid muid ſihte ſõjas taga ei ajanud, kui wõitluſt oma iſeſeiswuſe eeſt. Ühes ſellega tuli ka Lääne-Euroopa riikidele, kes meid ſõja keſtel waimliſelt ja aineliſelt toetanud, näidata, et rahutegemiſe poolt nõukogude Wenemaaga meie rahwa ja teda eſitawate poliitiliſte rühmituſte enamus, ja ſuur enamus on".

Olles wälisminiſteeriumi oſakonna „Eſturi" juhataja läinud aaſta juulikuuſt kuni nowembrikuuni, oli mul oma ameti tõttu eſiteks kokkupuutumiſt tolleaegſete wälisminiſtrite J. Poſkaga, kui ka päraſt H. Piip'iga ja teiſeks wäljamaa kui ka terwe Eeſti ajakirjanduſega. Wene-Eeſti rahuküſimus oli aga juſt tol ajal elawalt päewakorral nii Wabariigi wälisminiſteeriumis, kui ka kogu Eeſti ajakirjanduſes. Eelpool nimetatud ametis ſaadud, tähelepandud ja kogutud teated Eeſti-Wene rahuaſjus wõimaldawad mulle nüüd järgmiſi fakte lugejatele meele tuletada.

Anderkopp ütleb: „läinud aaſta ſügiſel oli tööerakond ühes ſotſiaaldemokraatidega, kellega koos Wabariigi Walitſuſe töötati, kindlale otſuſele tulnud, et aeg kodumaale kätte oli jõudnud, kus Eeſti rahuteele wõis ja pidi aſuma".

Selle kohta oleks öelda:

1) ſee „kindel otſus" tehti juba märkſa warem, kui weel J. Poſka wälisminiſter oli, ſama Jaan Poſka ettepanekul ja ſama Jaan Poſka telegrammi wahetuſe põhjal Tſhitſheriniga Eeſti Aſutawas Kogus, mis kolme erakonna walitſuſe ühiſe deklaratſiooniga waſtu wõeti. Seda üks Anderkopp ometi maha ſalata ei ſaa: ſelleſt teatas Eſtur kogu maailmale. Ja weel rohkem: Jaan Poſka lühike, kuid paljuütlew kõne Eeſti Aſ. Kogus ilmus ſõnaſõnalt ka wäljamaa ajakirjanduſes, näituſeks Prantſuſe ajalehtis.

2) See kindel otſus tehti juba warem ka ühel teiſel puhul nimelt Balti riikide eſimeſel konwerentſil Tartus, milleſt Jaan Poſka kui wälisminiſter ja Hans Piip tolkorral weel kui „Eeſti ſaadik Londonis" oſa wõttis.

Ka ſelleſt konwerentſiſt teatas Eſtur ſiſe kui wäljamaale.

Need kaks igaühele awalikult teada antud fakti tõendawad üksi, kuidas Eeſti juba warem kindlale otſuſele oli tulnud, et aeg kodumaale kätte jõudnud, kus Eeſti rahuteele wõis ja pidi aſuma — warem, kui ſel „ſügiſel", kus ainult kaks erakonda meie walitſuſt moodustaſid.

Niipalju oli teada ſiis awalikult terwele maailmale.

Wäheſed teawad aga mis tol korral Eeſti wälisminiſtri kabinetis ſündis — ka mina tean wäga wähe. Aga ka ſeda wäheſt tahan ütelda: ſee oli aeg, kus Jaan Poſka korduwalt ennaſt mõneks tunniks üksildusesſe oli tagaſi tõmmanud ja kus ka oſakonna juhatajad, kes muidu wäljaſpool järjekorda kabineti ſiſſe tohtſid aſtuda, nüüd waſtuſeks ſaid kindla „ei ole aega". See oli ſiis, kui mõne tunni päraſt Poſka oma käega kirjutatud telegrammid rahu aſjus Tſhitſherinile wälja tulid ametniku kätte maſinal ümberkirjutamiſeks. Siis ſaid weel mõned teada, mispäraſt wanal auwääriliſel wälisminiſtril „aega ei ole".

Mis aga tol ajal ſelle mehe iluſas, ſelges ja loogiliſes peas ſündis ja rinnus pakitſes, ſeda ei teadnud keegi, ega awaldanud kellegile ſelle ſündinud diplomaatiliſe geeniuſe wäline rahu ja taſakaal.

Wana Poſka iſeloomul oli nagu õigus ennaſt mitte igale awaldama minna, mitte oma „pärlid ſinna wiſata", kus, nagu nüüd juba ſelgunud, aruſaamiſe puudus Poſka tööſt ja tähtſuſeſt iſegi ſealtpoolt nähtawale tuleb, kus ſeda mitte ei tohiks olla.

Kui nüüd aga rahuküſimuſt nii mõiſta: mitte tema teoſtamiſele aſumine, waid rahuküſimuſe üleswõtmine ja tarwilikuks tunniſtamine — ſiis oleks ſelle kohta ütelda järgmiſt.

Aſutawas Kogus deklareeriſid meie ſuuremad erakonnad juba aprilli kuul läinud aaſtal rahutegemiſe tarwiduſt eſimeſel ſündſal ſilmapilgul. Mäletan, kuidas ühel eſimeſteſt Aſ. Kogu kooſolekuteſt (Eſtonia ſaalis) rahwaerakondlane Kuuſner rahutegemiſe nõuet iſegi nii radikaal kujul oli formuleerinud, et tööerakondlane Seljamaa ſelle radikaalſuſe päraſt wahele hüüdis.

Et ſotſiaaldemokraadid aegſaſti rahutegemiſe poolt olid, pole tarwis wiſt kellegile meele tuletada.

Nii ſiis: kõik kolm ſuuremat rühma Aſ. Kogus.

Edaſi kirjutab hra Anderkopp: tuli kõige pealt ſelgeks teha, et meie rahwa enamus mingiſuguſeid muid ſihte ſõjas taga ei ajanud, kui wõitluſt oma iſeſeiswuſe eeſt.

Hra Anderkopp ei tea nähtawaſti, et ta ſellega oma erakonnale jällegi ainult häbi teeb, kui ta teda ſelles aſjas alles ſügiſel järele longata laſeb.

Seſt juba ſuwel oli Mihkel Martna Eeſti ajakirjanduſe büroo nimel Shweitſi lehtedes ſelge ſõnaga ja oſawas formulatſioonis ſeletanud, et Eeſti ainult oma iſeſeiswuſe eeſt wõitleb, mitte aga ſõjakäiku Peterburi waſtu ei toeta.

Kui kadunud Poſkale nimetatud Martna kirjatükki näitaſin, ſiis oli wiimane ſellega wäga rahul ja ütles mulle ſel puhul, et ta alguſeſt ſaadik ikka ja igal pool wäljamaal ſedaſama ütelnud on.

Wiimaks Anderkoppi uus „ſügiſene" leidus: „ühes ſellega tuli ka Lääne-Euroopa riikidele, kes meid ſõja keſtel waimliſelt ja aineliſelt toetanud, näidata, et rahutegemiſe poolt nõuk. Wenemaaga meie rahwa ja teda eſitawate poliitiliſte rühmituſte enamus ja ſuur enamus on."

Ka ſellega on hra Anderkopp oma tööerakonnaga hiljaks jäänud, ſeſt oli ſeda juba warem Eeſti Aſutawa Kogu alguks nimetatud kolme erakonna, ſee on, rahwa-, tööerakonna ja ſotſiaaldemokraatide ühine ja ühemeelne deklaratſioon (peale Poſka kõne) ütelnud.

Teiſeks oli ſeda wäga ſelgeſti ütelnud ſama erakondade ajakirjandus juba märkſa warem, — ſuwel. Ja ſel korral ſaatis „Eſtur" wiibimata pikad wäljawõtted „Sotſiaaldemokraadiſt", „Waba Maaſt," „Tallinna Teatajaſt" ja „Poſtimeheſt" ja t. l. telegrafi teel wäljamaale, mida meie wälisſaatkonnad, nagu päraſt mulle H. Piip ütles, wäljamaal ära kaſutaſid.

Nii ſiis, oli hra Anderkopp ka ſiin liig hiljaks jäänud oma „näitamiſega".

Lõpuks tahakſin aga weel ühte minu jutuajamiſt, ſiis juba wälisminiſtri H. Piipiga meele tuletada, milles tema, hra Anderkopi partei kaaslane, nähtawa lugupidamiſega ja aupaklumiſega Jaan Poſka waſtu mulle ſeletas, et Jaan Poſka juba maikuul wäljamaal olles Tallinnaſſe ettepanekuga eſinenud Wenemaaga rahutegemiſele aſuda. Hans Piip rääkis tol korral Jaan Poſkaſt kui meie rahu aſja algatajaſt.

Lühidalt kokku wõttes kujunes meie rahu Wenemaaga ſiis järgmiſelt:

1) rahutegemiſe poolt eſimeſel ſündſal ſilma pilgul olid ühel meelel kõik meie ſuuremad erakonnad juba 1919. a. kewadel (wälisminiſter oli Poſka);

2) rahutegemiſele aſumiſt nõudis wäljamaal wiibiw wälisminiſter Poſka ſuwel kõige ſuuremate erakondade ajakirjanduſe ühemeelſel toetuſel (kodumaal oli tol korral wälisminiſtri kohuſetäitja J. Tõniſſon);

3) rahuläbirääkimiſtele aſtuda otſuſtas Eeſti Aſutaw Kogu wälisminiſtri Poſka teadaande põhjal.

4) rahuläbirääkimiſte koha (Tartu) äramääramine ja Eeſti-Läti-Leedu ühine otſus rahuläbirääkimiſteſſe Wenemaaga aſtuda, ſündis oktoobrikuu algul Balti riikide konwerentſil Tartus. See kõik ſündis tol ajal, kui wälisminiſtriks Jaan Poſka oli, tähendab, juba enne, kui tööerakond ja ſotſiaaldemokraadid üksi walitſuſt moodustaſid.

5) Meie rahu aſja tähtſam ja otſuſtaw moment: täis hädaohtuſid julge otſus Eeſtil üksi Wenemaaga läbirääkimiſi Tartus algada peale ſelle, kui Leedu ja Läti end tagaſi tõmmanud — niiſama rahuſaatkondade kokkuaſtumine kui ka rahulepingu allakirjutamine — ſee kõik ſündis Jaan Poſka juhatuſel juba Jaan Tõniſſoni walitſuſe ajal. — Selleſt kõigeſt näeme, et Jaan Poſka meie rahu aſjas alguſes kuni lõpuni juhtiwal kohal on olnud.

Siin kohal, ſee on, rahu aſjas, tunneme ainult ühte Jaan Poſka wääriliſt kaaſtöölist, kelle abil ja toetuſel Poſka oma hiilgawa waimutöö lõpule wõis wiia: ſee oli meie wõrdlemata rahwawägi, kes wõimaldas oma eſitajale Tartu rahuläbirääkimiſte ajal, kindral Soots'ile kaardi peal ſelleſt piiri liniiſt järelandmata wiſaduſega kinni pidada, mida meie rahwawägi iſe oma rinnaga Narwa tuleliinil ſurmapõlgawalt kaitſes.

Et aga peaaſjalikult Jaan Poſka peaajus meie uhke rahuakt kujunenud, et Poſka anded ja Poſka iſeloom ſelle nii wõimſalt kaitſes ja läbi wiis — ſelle juures kahtleb waewalt keegi aus inimene, kes kaduſeta lugu pidada oſkab inimeſe iluſamaiſt ehtiſt: waimuanniſt ja iſeloomuſt.

Kes aga koguni ſiin eitada julgeb, ſee plageerib Jaan Poſka iluſama waimutöö.

Hra Anderkopile kui ka tema inſpireerijatele ja konſortidele tahaks aga weel meelde tuletada, et nii kergemeelſelt ja hoolimatalt terwe rahwa tunnetega mängida ei tohi: Jaan Poſka ſurma puhul leinas alles hiljuti kogu parem oſa Eeſti rahwaſt, kellel on weel olemas pühamat ja paremat kui wäiklaſed parteihuwid ja kellel ſüdame põhjani wõõrad on poliitiliſe kelmuſeni arenewad wõtted poliitiliſes wõitluſes.

Jaan Poſkat tunneb Eeſti rahwas kui oma andekamat diplomaati ja geniaalſemat rahu meiſtrit ja on tema kalmuküngaſt alles mõne kuu eeſt tänu ja meeleſpea lilledega rikkalikult ehtinud.

Neid ärgu julgeku murda, weel wähem aga oma eneſe ehtimiſeks noppida ükski kutſumata käſi!

Wana-Otepääl, juulil 1920.
L. Neuman.

Seiſukord hakkab paranema.

Pikaldane walitſuſe kriis awaldas mõju kogu meie riikliſe elu peale. Kui majanduſala wõtame, ſiis näeme wäliswaluuta kurſi järsku tõuſu. Jaolt oli ſee tõenduſeks ſelle kohta, et meie kriiſi neis wäljamaa ringkondis, kes meie riigiga kaubanduſliſes läbikäimiſes olid, hoolega tähele pandi. Teiſeſt küljeſt oli ſee tõenduſeks, et meie oma inimeſed julgemat kapitali mahutamiſewõimaluſt otſiſid. Wiimane nähtus wõttis laiema ulatuſe, ſeſt et pankade hoiuſummad kiireſti hakkaſid kokku ſulama.

Uus walitſus on kõigeſt mõni päew ametis olnud, kuid juba nüüd on kindlaid tundemärke olemas, et ärewus meie majanduſliſes elus hakkab kahanema. Wäliswaluuta kurs on juba õige tuntawalt alanenud. Samuti on põhjuſt arwata, et pankadeſt wäljawõetud hoiuſummad ſinna uueſti tagaſi tuuakſe.

Juba walitſuſe kriiſi ajal hakati meil laialiſt ſtreiki õhutama. Kõneldi iſegi üleüldiſeſt ſtreigiſt. Praegu ſtreigib oſa Tallinna wabrikute tööliſteſt.

Loodetawaſti läheb uuel walitſuſel korda ka käeſolewat ſtreiki ligemal ajal likwideerida. Trükitööliſte ſtreigi, mis üle kuu oli keſtnud, on uus walitſus juba lahendanud.
„T. T."

„Säde" ſeltſi
ajutiſe alkoholiliſe einelaua, awalik
wäljapakkumine
enampakkumiſe teel käeſolewa aaſta peale on pühapäewal, 8. auguſtil 1920 a., kell 12 p. Walga Krediit-Ühiſuſe ruumides. Pakkujad peawad 10.000 mrk. kautſjoni ſiſſe makſma.
Seltſijuhatus.

Päewauudiſed.

Liitlaſte abi Poolamaale.

Nagu tänane Moſkwa raadio teatab, ſaadab Prantſusmaa walitſuſe otſuſe põhjal Poola wäerinnale oma jalawäge, kuna Inglismaa tarwiliſe tonnaaſhi annab, ſeſt et wahekord Wenemaaga midagi head ei tõota. „Daily Herald" on ſarnaſe ſõjawäeliſe abi waſtu ja arwab, et Ingliſe tööliſed ſeda mitte toetama ei ſaa.

Enamlaſed lükkawad waherahu edaſi.

Poola ſtaabil on teade, mille järele on enamlaſte läbirääkijad käſu ſaanud waherahu tegemiſt 3—4 päewa edaſi lükata, et ſõjawäele wõimaluſt anda ſelle ajaga edaſi minna. „Rig. Rund."

Läti-Wene rahukonwerentſilt.

Riiaſt, 3. auguſtil. Leta. Rahukonwerentſil jõuti eile kokkuleppele pangawäärtuſte tagaſitoomiſe ja hoiuſummade tagaſiſaamiſe aſjus. (Eta.)

Enamline kihutustöö Leedus.

Nagu „Mem. Dampfb." Kownoſt teatab, on enamline kihutus Leedus hädaohtliku pöörde ſaanud. Kõikides linnades ja külades peetakſe awalikke kooſolekuid, mida oſalt wenelaſed juhiwad. Politſei on wõimetu. Awalikult ſoowitatakſe nõukogude walitſuſe ſiſſeſeadmiſt. Kownos ütles Wene agitaator, et Leedu ei wõi mõteldagi iſeſeiswuſe peale. Leedu peab ſaama nõukogude Wenemaa föderatiiwoſaks.

Danzigis Poola ja Ingliſe ohwitſeridele kallale tungitud.

Danzigi meeleawaldus wõttis lõpuks poolawaenuliſe iſeloomu. Danzigi tööliſed tungiſid uulitſatel Poola ja Ingliſe ohwitſeride ning ſoldatite kallale. Meeleawaldajad tungiſid Poola ametliku ſaadiku majaſſe Kell 10 tungis rahwahulk wakſalis Poola komandandi kallale. Meeleawaldajad pilduſid Poola ohwitſeriſid ja ſoldatid waguniteſt wälja.

Üks ohwitſer ja neli ſoldatit ſai ſurma.

See meeleawaldus on ühenduſes Danzigi tööliſte Poola ſõjawaruſtuſe laadimiſeſt äraütlemiſega. Selle äraütlemiſe tagajärjel otſuſtaſid Poola tööliſed omalt poolt takiſtada toiduainete ſiſſewedu Danzigiſſe.

Danzigi Sakſa ajakirjandus juhib tööliſte tähelepanu halbade tagajärgede peale, mis ſee äraütlemine tuua wõib. Iſegi ſotſialiſtline ajaleht, mis alguſes tööliſi äraütlemiſele üles kutſus, manitſeb nüüd mõõdukuſele. (Eta.)

Kaubawahetus Norra ja Wenemaa wahel.

Tſhitſherin olewat Kriſtiaaniaſt 4. auguſtil järgmiſe telegrammi ſaanud:

Waſtuſeks teie telegrammi peale 27. juuliſt nr. 1125 on au teatada, et Norra walitſus ei näe takiſtuſi läbirääkimiſte juhles, mis puutuwad kaubanduſliſe läbikäimiſe uuenduſeſſe Wene- ja Norramaa wahel ja ka Litwinowi ſiiaſõidu juures. Kuid arweſſe wõttes ſeiſukorda meie maal, ſoowimatuid konflikte ja ſtreike, mis nendega ühenduſes, arwame õigemaks, et praegune aeg on wähe ſünnis läbirääkimiſte pidamiſeks Kriſtiaanias, ja et läbirääkimiſte edaſilükkamine oleneb üleüldiſteſt kaſudeſt. Ma loodan, et nad pikema wiiwituſeta algawad. Ma oleks üpris õnnelik, kui nad aja jookſul wõimaldaks ajutiſe kokkuleppe, mis lubaks alaſtada kaubanduſliſt läbikäimiſt.

Michelet, wälisminiſter.

Tſhehoſlowaakia Soome iſeſeiswuſt tunniſtanud.

Nagu wiimaſed Soome teated teatawad, olewat Tſhehoſlowaakia wabariik Soome iſeſeiswuſt de jure tunniſtanud.

Tulekahju Saraatowis.

Moſkwa raadio teatab 4. juulil. Saraatowis on ſuurepärane tulekahju. Põlewad 36 kwartaali. Kümnendik linna on maha põlenud.

Uuemad teated.

[illegible] siseminister Einbund

astus ametisse 2. augustil. Tema kõnetunnid [illegible] on esmasp. ja neljapäew [illegible]. (Eta.)

Riigikontrollööri kohuste täitjaks P. Reisik.

Senine riigikontrollöör Einbund waliti Asutawa Kogu poolt 30. juulil s. a. siseministriks. Et Asutaw Kogu uut riigikontrollööri walimata 31. juulil puhkusele läks, pani hra M. Einbund riigikontrollööri kohalt 2. augustil lahkudes oma kohuste täitmise riigikontrollis ühes täie wastutusega riigikontrollööri asetäitja, P. Reisik'u peale, kelle täielikku käsutusesse riigikontroll kuni uue riigikontrollööri walimiseni jääb. (Eta.)

„Kuni nõudmiseni" kirjade wäljaandmine.

Kokkuleppe põhjal haridusministeeriumi ja posti peawalitsuse wahel seatakse 1. augustist s. a. „kuni nõudmiseni" adresseeritud postisaadetiste postilt wäljaandmise kohta järgmine kord sisse:

1) „Kuni nõudmiseni" adresseeritud sisemaalisi postisaadetusi, mis üksikute tähtede, nr. j. t., niisama igasugu rahade wõi kwiitungite ettenäitajate nime peale adresseeritud on postilt wälja ei anta.

2) Igasugu „nõudmiseni" adresseeritud sisemaalised saadetused, mis adressis ees- ja perekonnanime kannawad, antakse postilt ainult isikutunnistuse ettenäitamisel wälja ja peale selle mitte noorematele isikutele kui 17 aastast alates.

Niisama antakse abonent nimekastisid ainult isikutele wälja, kes mitte wähem kui 17 aastat wanad on. (Eta.)

Kaalude proowikoja teadaanne.

Wiimasel ajal müüakse ilma E. W. templita wäljamaa kaalusid. Et neist suurem osa tembeldamiseks kõlbmata, siis pöörab kaalude proowikoda rahwa tähelepanu selle peale, et ainult E. W. templiga märgitud kaalusid ja mõõtusid ostetaks. Wastasel korral on ostja sunnitud kaalude korraldamise eest kallis raha juure maksma. (Eta.)

Spaa konwerentsi järelkaja Prantsuse ajakirjanduses.

Prantsuse ajaleht „Le Temps" kirjutab Spaa konwerentsi tagajärgede kohta, et liitlased peawad oma endise eksisammusid parandama. Olla selge, et Prantsusmaa on õigustatud oma liitlastelt rahaasjanduslistes kui ka sõjakahjude tasumise küsimustes ühtmeelt nõudma. „République Français" kirjutab, et Prantsusmaa olla oma huwides ja enesetundes liitlaste poolt haawatud.

Selle wastu kirjutab ajaleht „Victoire", et peab ennast tagasi hoidma Inglise rahwale ülekohtu etteheitmisega, ja toonitab, et Prantsuse sõjawägi ja Inglise laewastik seisawad ainukestena Euroopas, et kaitsta demokratismi ja tsiwilisatsiooni. Teised ajalehed arwawad Euroopa seisukorra praegu wäga tõsise olewat.

Mäss Ukrainas.

Dnjepri maakonnas on, nagu „Semja Lubelska" teatab, ukrainlased mässama hakanud. Mässu mahasurumiseks kutsusid enamlased 46 diwiisi wäeliinilt ära. (Eta).

Tallinna börse kursisedel.

3. augustil 1920. a.

Waluuta:	Ostjad.	Müüj.	Tehtud.
1 Naelsterling	740	790	760
100 Rootsi krooni	4300	4550	4500
100 Norra	—	—	—
100 Taani krooni	3300	3500	3400
100 Saksa riigimarka	560	600	580
100 Poola marka	550	590	—
100 Soome marka	690	725	725
100 Prantsuse franki	1300	—	—
100 Helweetsia franki	—	—	—
10 dollarit	1900	—	—
100 Hollandi guldenit	7300	—	—
10 kuld rubla	720	—	—
100 tsaari rbl., suured	255	—	—
1000 Dumma rubla	610	—	—
100 Läti rubla	165	—	—
1000 nõukogude rbl.	35	—	—

Pildike Moskwa tööliste elust.

Wenemaalt neil päiwil kodulinna jõudnud tööline jutustab meile Moskwa töölise seisukorrast järgmist.

Uute dekreetide järele on tööline tööstuse lahutamata teener, ei tohi wabatahtlikult lahkuda, ega teisi tööstuse kohta üle minna, kuigi seal parem teenistus oleks. Ainult siis on üleminek wõimalik, kui ülemus selleks luba annab, mida aga tõepoolest ei anta, sest et suurem jagu tööstust wõi [illegible] tööstused tunnewad suurt tööliste puudust, peale liht tööliste. Esimese järgu meistri palk oli tariifi järele 86 rbl. kopikatega päewas, ühes preemiatega ja mitmesuguste lisadega teeb see wahel 150—300 rubla päewas. Tükitööde peal wõis ka mõnes tööstuse harus 500—2000 päewas teenida, see aga erakorralistel ja harwadel juhtumistel. Juunikuu lõpul anti dekreet, et 1. juunist arwates palka kuni 150 protsenti tõsteti.

Tööline ei tohi omawoliliselt töölt ära jääda, ilma [illegible] põhjuseta, nii kui perekonna liikme surma ehk raske haiguse puhul.

Esimese korra arajäämisel wõetakse 15 prots. palgalisast ja preemiast maha, teisel korral [illegible] prots. ja kolmandal korral 60 prots. Ka see läheb kohtu alla ja peale selle peab [illegible] aja ikkagi õhtutundidel ära teenima. Trahw sellest ei wabasta ega wiidetud aega ei tasu.

Endises „Русско-Балтійскій" wabrikus, kus mina teenisin 16. sept. 1919. a. kuni 1. juulini 1920. a. anti peale harilikkude kaartide 22 n. leiba iga kuu kuni 1. jaanuarini, peale selle iga nädal „punane pajok" 5 üks neljandik n. jahu nädalas leiwa asemel, mis aga mai- ja juunikuu eest saamata jäi, siis sai kõige selle aja kohta kaartide peale 6 hinge kohta (ükski olin töötaja) wiis kord 1 n. ja üks kord 9 n. liha, kord kolme lapse peale ¼ n. wõid, suhkrut, soola, kohwi, tikkusid igal kuul kuni maini; mai- ja juunikuul peale leiwa mitte midagi. Kogu aja kohta sain 3 puuda külmetanuid kartulid, 1 puud prosso teri ja 30 n. nisu teri, miskid muud — raswa, õli, wõid ega liha peale ülemal nimetatud.

Raudteel wabasõidu ja söögiainete wedu luba ei ole, ja ei lasta läbi rohkem kui 2 naela wõid, 3—5 n. liha ja 10—20 n. leiba. Turgudel, ehk küll selleks luba ei olnud, oli ikka toiduaineid saada kuni 1. juulini. Siis häwitati kõik kauplused (putkad) ära, ja kui kuskil sala trehwasid mõndasugust ainet, siis olid neil enne ärasõitu, s. o. 16. juulini järgmised hinnad: leib 450—550 rbl. n., sai 1000—1300 rbl. n., liha 1000—1500 rbl., wõi 3500—4500 rbl. n., tangud 800 rbl. n., kartulid 200—230 rbl. n., suhkur 4000—5000 rbl., jahu puud 25000—30000 rbl. naela, walge jahu 50000—60000 rbl. puud.

See on nõnda nimetatud talurahwa ja tööliste walitsuse maal, aga kes tunneb tööliste elu, see peab seda tõendama, et ühtegi tööliste walitsust ei ole, ainult mõned üksikud, kes seda walitsust kujutawad ja kõik tööliste nimel toimetawad, ilma et tööliste mõtteid arwesse wõtaksid. Kes on koosolekutel olnud, teab tõendada seda, kuidas kõik sünnib, wastu rääkida keegi ei julge, kätt üles ei tõsta; ja see annab keegi kommunistidele nagu õiguse, et kõik ühel häälel nõus on olnud.

4/VIII 20 a. Gustaw Laane.

Õnnestanud proowisõit põlewkiwi küttega.

Nagu „Pwl." teatab, pandi 3. skp. Tallinna ja Baltiski wahel uus proowisõit põlewkiwi küttega toime teedeministri hra A. Bürgeri, k.-t.-ministeeriumi tööstuse-osakonna juhataja hra prof. A. Kink'i, raudtee põlewkiwiga katsete organiseerija hra Loorentsi ja paljude inseneride juuresolekul. Rong sõitis sõiduplaani järele kell 4,16 minutit Tallinnast wälja ja jõudis kell 6,7 minutit Baltiski, olles teel 1 tund 51 minutit, tarwitades sellest sõiduks 1 tund 20 minutit. Sõidu keskmine kiirus oli seega 37 kilomeetrit tunnis.

Sõidu ajal oli auru rõhk alatine, sõit hoogsas, leek walus. Köeti wedurit tükis kiwiga liikuwatel T taolistel restidel (saksa-süsteemilised), missugused tarwitusel Westfaalias. Soojust annab põlewkiwi sama palju kui kiwisüsigt. Leek on sama waluski, kuid kerge, s. t. tuleb kütmise juures walwas olla: näit. kui kiwisütt wisata hõõguwate süte peale, siis lööb ta kohe põlema, kuna põlewkiwi ära kustub. Leek ei kustunud peenikesest kiwipurust, waid kui alumised korrad suurtest kiwitükkidest koos seisawad, siis ei ole peenikene tolm põlemise juures mitte takistuseks, waid põleb hästi ära. Masinisti tõendusel on kütmine parem kui puudega.

Käesolew katse näitab, et suudetakse kaunis lihtsate muudatustega ja juureehitustega põlewkiwi kütet meie weduritel sisse seada. Selleks oli waja tingimisi tundma õppida, missugustes kiwi tarwitamine wõimalik ja otstarbekohane. Need peaprintsiibid olid: rohke õhu juurepääs põlemise ajal ja tuha kerge kõrwaldamine, restide puhastamine.

Peale hulga katsete (peab tähendama, et Baltiski sõitudes juba ammugi põlewkiwi katsena kütteks tarwitati) leitigi lihtne abinõu selleks — nimelt liikuwad restid, mis õhu juurepääsu wõimaldawad ja kogunud tuha tuhakasti kallawad. Ka tuhakasti tühjendamine on lihtsustatud ja ei wõta kuigi palju aega — tuleb ainult wastawat käepidet tarwitada ja tuhakasti põhi, mis kahest poolest koos seisab, kallab tuha kastist wälja. Seega on niikaugele jõutud, et põlewkiwiga kütmine enam mingisuguseid tehnilisi raskusi ei tekita — ja seda oli meil ka waja kätte saada. Oleme nii kaugele jõudnud, siis on ainult asaküsimus terwe meie wedurite kütet selle peale wiia (raudteetehased ja sepa-ääsid tarwitawad juba pikemat aega põlewkiwi).

Missugust kokkuhoidu kuludes meie selle läbi saawutame, sellest kõnelewad järgmised arwud.

Baltiski Tallinna edas-tagasi sõiduks läheb 200 puuda põlewkiwi, á 7 marka puud, seega 1400 marka. Puid oleks läinud samaks sõiduks 4/5 kub. sülda, seega 3200 marka. Kiwisütt tarwitatakse 80 puuda, à 150 marka, seega 12.000 marka ehk wäliswaluutas, tonn à 12 sterlingnaela, seega 18 sterlingnaela. Selgub, et juba puudega wõrreldes wõidame 1800 marka Tallinna-Baltiski sõidu pealt. Kuid meil on juba 18 Tallinnas manööwerdawat wedurit põlewkiwi kütte peal. Nende pealt hoiame iga päew 100.000 Emka kokku. Raha, mida kokku hoiame kütte pealt, wõimaldab meile uusi wedurid, liikuwat materjali muretseda, raudteeasjanduse seisukorda parandada jne. Edasi jääb meil häwitaw metsapõlemine ära; sest põlewkiwi ei anna jädemeid. Kõike seda arwesse wõttes selgub, et oleme küttekriisist wäga kasuliku pääsetee leidnud. Peab tähendama, et raudteel on oma põlewkiwitaewandus.

Selle proowisõiduga jäi kommisjon täielikult rahule ja awaldas küttewiisi kohta heakskiitmist. Teiste küttewiisidega pole weel midagi otsustawat saawutatud. Huwitaw on asjaolu, et katseks, mis nii häid resultaate andis, tarwitati sama wedurit, millega kõige esimene katse põlewkiwiga meil Eestis toime pandi.

Toitlusküsimuse lahendamise koosolek

toitlusministeeriumis 29. ja 30. juulil s. a.

(Järg.)

Järgmisena tuleb harutusele

andmatajäänud sunni- ja lisanormi kokkuwõtmine ja hind.

Algawad elawad läbirääkimised. Lõpuks wõetakse wastu ministeeriumi ettepanek, et 22. aug. 1919. a. määruse järele andmatajäänud normiwili tuleb põllupidajatelt tähendatud määruses ette nähtud hinnaga sisse nõuda.

Lisanormi otsustatakse mitte sisse nõuda. Seni antud lisanormi wili arwatakse 1920. a. normi ette.

Sunniwiisil wilja kokkuwõtmise kawa otsustatakse ainult taliwilja kohta wälja töötada.

Selle järele walitakse 7-liikmeline kommisjon, kes wastuwõetud põhimõtete järele kawa peab wälja töötama ja seda koosolekule ette kandma.

Kommisjoni walitakse: Wiru maakonna toitlusosakonna juhataja Kruusimägi, Tartu maakonna toitlusosakonna juhataja Prima, sõjawäe intendantuuri esitaja al.-polk. Kärunga, põllumeeste keskseltsi esitaja Hünerson, Tallinna linnapea Uesson, Wõru maakonna toitlusosakonna juhataja Simm, Pärnu maakonna toitlusosakonna juh. Kool ja J. Neiland (Pärnu linnaw.).

Sellega lõpeb sel päewal koosolek.

Koosolek 30. juulil.

Sel koosolekul tuleb esimesena harutuse alla

sõjawäe warustamine liha ja wõiga.

Nagu maakondade esitajate kõnedest selgub, on wõimalik tarwilik osa loomi kokku saada. Raskusi tegewat ainult rahaküsimus ja see asjaolu, et sõjawägi nahad omale wõtab. Sõjawäe esitaja al.-polk. Karunga arwab, et sõjawäel on wõimalik üks osa, wõib olla 45 prots. ehk 50 prots., nahkadest tagasi anda, kuid ta tähendab, et maakonnawalitsustel saab raske olema selleks kindlustust luua, kuidas nahku põllupidajate wahel õiglaselt ära jagada. Arwatakse sellest sel teel üle saada, et maakonnawalitsused nahad ära lasewad parkida ja siis põllupidajatele wälja jagawad. Hra Karunga tähendab weel, et peaks olema siiski mõnesugune korraldus hindade asjus. Ta tähendab, et ennem olid hinnad, mis olid makswad terwe aasta peale. Kuid, et see praegustes oludes läbiwiimata, siis wõiks wähemalt mõne aja peale, wõib olla, ühe nädalagi peale, mõnesugune hind määrata, et oleks mingisugune alus loomade ostmise juures.

Arwatakse tarwilikuks asutada hindade konstateerimise kommisjonid.

Järgmiseks küsimuseks on

sõjawäele kõrstoidu muretsemine.

Otsustatakse kõrstoidu muretsemist esialgu wabaks jätta ja ainult siis sunniwõtmisele üle minna, kui sõjawäele tarwisminewat heina wabalt kokku osta ei saa.

Selle järele kannab hra Kruusimägi eelmisel päewal walitud kommisjoni töö aruande ette. Kommisjon ei ole sunniwõtmist tarwilikuks pidanud, selleks-asjed määrused wälja töötanud; põllupinna headust silmas pidades on ta maakonnad nelja kategooriasse jaganud:

1. Tartu, Wiljandi ja Walga, kes läbisegi 12 puuda külwi all olewa desjatini pealt rukkid ja nisu peaks andma.
2. Wõru, Wiru, Järwa ja Pärnu maakonnad — 10 puuda.
3. Harju ja Lääne maakonnad — 8 puuda.
4. Saaremaa ja Petseri — 6 puuda.

Kommisjoni kawa wõetakse koosoleku poolt terwena wastu, ainult punkt teises tehakse täiendus.

Määrus terawilja tarwitamise kohta.

§ 1.

Kuni tarwisminewa hulga terawilja kokkuwõtmiseni sõjawäele, linnadele ja alewitele on wilja wabamüük ja ostmine keelatud.

Terawilja ostu ainuõigus on toitlusministeeriumil ja maakonnawalitsustel. Linnawalitsused ja teised asutused wõiwad wilja osta ainult toitlusministeeriumi loaga. Igasugune wilja ostmine sünnib maakonnawalitsuse kontrolli all.

§ 2.

Kõik põllupidajad, kellel 4 ehk rohkem desjatini põllumaad, on kohustatud osa 1920. a. lõikusest kuiwatatud puhast terawilja (rukkid, nisu, otri, kaeru ja segawilja) walitsusele andma kokkuleppe turuhinnaga. Kokkuleppe hinna määrab igas maakonnas koosolek maakonnawalitsuse juhatusel, kuhu saadawad maakonna piirides asuwad linna-, alewi- ja wallawalitsused igaüks ühe esitaja ning igast wallast üks esitaja normiwilja andjate poolt, keda wiimased waliwad wallawalitsuste poolt kokkukutsutud koosolekule, ning üks sõjawäe esitaja. Põllumeeste ja teiste ühistegeliste seltside esitajad wõiwad koosolekust sõnaõigusega osa wõtta. Nimetatud koosolek määrab mitte hiljem kui septembrikuul s. a. hinna 50 prots. 1920. a. lõikusest nõutawa wilja peale kindlaks, mis põllumehed on kohustatud toitlusministeeriumi ettekirjutuste põhjal maakonnawalitsuse poolt määratud tähtaegadel ära andma 1920. a. Ülejäänud 50 prots. nõutawa terawilja hind määratakse sellsamal teel 1921. a. jaanuarikuus ning antakse ära 1921. a. sees eelpool nimetatud asutuste poolt määratud tähtaegadel.

Märkus 1: Kui kokkuleppele ei jõuta, määrab hinna toitlusministeerium.

Märkus 2: Kui põllupidaja kõik oma wilja 1920. a. ära annab, saab ta ikkagi 1921. a. jaanuaris määratud hinna, kui see raha tal seni saamata.

§ 2 wõetakse wastu hra Kruusimägi täiendusega, et maakondade hinna määramiste kommisjonide otsused on ainult materjaliks üleriiklisele hinnamääramise kommisjonile, mis seitsme-liikmeline on ja kuhu kuuluwad toitlusministeeriumi, põllutööministeeriumi, sõjawäe, linnawalitsuste, maakonnawalitsuste, Põllumeeste Keskseltsi ja Põllumeeste Kutseühisuse esitajad.

§ 3.

Tarwisminewa normiwilja hulga määrab kindlaks üksikute maakonnaw. wahel toitlusministeerium. Määratud puudade arwu jagawad maakonnaw. wallawalitsuste ja § 2 ettenähtud normiwilja andjate esitajate kaasabil üksikute waldade wahel ära. Wallanõukogud jagawad seda üksikute põllupidajate peale, arwesse wõttes majapidamise tingimisi, põllupinna headust ja suurust, silmas pidades, et iga külwi all olewa desjatini pealt nõutawa rukki ja nisu ülemäär wõib olla Tartu, Wiljandi ja Walga maakondades üleüldise põllupinna suuruse juures kuni 8 desjat. — 8 pd., kuni 12 desjat. — 12 pd. kuni 20 desjat. 15 pd., üle 20 desjat. — 18 puuda, kõigis ülejäänud maakondades põllupinna suuruse juures kuni 8 desjat. — 6 pd., kuni 12 desj. 9 pd., kuni 20 desjat. — 12 pd., üle 20 desjat. — 15 puuda.

Märkus 1: Õiglase jaotuse otstarbeks tuleb iga majapidamise jaoks 1920. a. külwipinna arweleht walmistada, millest üks eksempl. maakonnawalitsusele saadetakse. Ikaldused teeb kindlaks wallawalitsus.

Märkus 2: Kõige hiljem 1. okt. peab igale põllupidajale kuulutama, kui palju ta 1920. a. lõikusest on kohustatud wilja andma.

Märkus 3: Protestid wallanõukogu otsuse peale ei takista wilja sissenõudmist.

Märkus 4: Otrade, kaerte ja segawilja nõutawa normi suurus awaldatakse lähemas tulewikus eri määrusega.

§ 4.

§ 2. ja 3. nõutawa wilja kokkuwõtmine sünnib maakonnawalitsuse läbi. Linna ja teised ministeeriumist wiljaostu luba saanud asutused wõiwad ainult ülejäänud wilja osta.

§ 5.

Normiwilja alla käib kõik mõisate ja talude teenijate aastane palga wili, mis iga üksiku inimese kohta perekonnas üle 12 puuda aastas on.

§ 6.

22. aug. 1919. a. määruse järele andmata jäänud normiwili tuleb põllupidajatelt tähendatud määruses ettenähtud hinnaga sisse nõuda ainult sõjawäele andmiseks.

17. dets. 1919. a. määruse järele äraantud lisa normiwili arwatakse 1920. a. lõikusest antawa wilja arwele.

§ 7.

Leiwanormi alammääraks maakondades, linnades ja alewites määratakse 12 naela terawilja inimese kohta kuus, millest 6 naela rukkid ja 6 naela otri ehk kaeru wõib olla

§ 8.

Maakonna-, linna- ja alewiwalitsustel jääb õigus jõukamatele elanikkudele sundusliku leiwa andmist lõpetada, ennast kohustades wiimastele tarbekorral wabalt ostult leiwanormile wastawal määral jahu muretsema.

§ 9.

Maakonna- ja omawalitsused on kohustatud warustama maakonna piirides waeseid tööwõimetud maata elanikka wallanõukogu poolt kokku seatud ja maakonnawalitsuse poolt kinnitatud nimekirjade järele.

§ 10.

Wilja tagawarade pidamine mitte-põllupidajatel üle 1 puuda kuus kuni uue lõikuseni iga inimese peale ja loomadele toitmiseks 1) hobustele — 30 pd., 2) warsadele ja sälgudele — 10 pd., 3) lüpsilehmadele — 10 pd., 4) wasikatele — 3 pd. ning 5) sigadele 5 puuda aasta kohta on keelatud.

§ 11.

Kõik üleüldise korra järele walwajad wõimud ja omawalitsuse asutused on kohustatud selle määruse täitmise järele walwama.

§ 12.

Selle määruse rikkumise kohta tehtud protokollid saadetakse maakonna- ja linnawalitsuste kaudu toitlusministrile, kes süüdlasi administratiiwsel teel karistab rahatrahwiga kuni 20.000 margani ehk arrestiga kuni ühe aastani. See juures wõib mõlemaid trahwisid ühiselt määrata, kuna andmata wili 25 prots. odawama hinnaga administratiiwsel teel sisse nõuda ehk waba hinnaga kokku osta tuleb; ostuhinna wahe ühes kõigi kõrwaliste kuludega aga nõutakse süüdlase käest administratiiwsel teel sisse.

Märkus: 1. Wilja wõib saata raud- ning weeteedel toitlusministeeriumi ehk m. w. lubaga, kuid ainult toitlusministeeriumi, maakonna- ehk linnawalitsuse nimele.

Märkus. 2. Määruste wastasel omandatud ehk weetud terawili, peale § 12 ettenähtud karistuse määramise kui ka § 10 rikkujatelt tuleb kokkuostetud leiwawili rekwireerida ja wastawale maakonna- wõi linna toitluswalitsusele üle anda sõjawäele edasiandmiseks 17. dets. 1919. a. määruses (R. T. 106/107) ettenähtud hindadega.

§ 13.

Kõik senised määrused ja korraldused käesolewa määruse wastu käiwas osas kaotawad makswuse selle määruse Riigi Teatajas ilmumise päewast arwates.

Eesti Põllumeeste Selts Tartus

pani toime omas koolitalus „Wahil" põllutöökooli ruumides pühap., 1. aug. s. a. aasta-peakoosoleku ja awaliku kõnekoosoleku, kuhu 38 seltsiliiget ja sedawõrd muid osawõtjaid kokku oli tulnud.

Kell 12 awas esimees prof. J. Mägi koosoleku. 1919. a. kui aruande-aasta ülewaates tähendab juhataja, et see algas enamlaste sissetungimisel sõjaga, oli seltsile, põllumeestele ja rahwale sõja-aasta, täis suuri raskusi: mobiliseeriti mehed, hobused, rekwireeriti wilja ja loomi; tärkasid poliitilised organisatsioonid; kadus huwi aateliste püüete wastu, selle tõttu ka huwi Põllumeeste Seltsi wastu; aga seltsi endised liikmed ja sõbrad on siin, ja endine armastus seltsi wastu on jäänud ja kaswab. Põllumeeste Selts ei ole poliitikasse püüdnud segada. Ta korraldas ise ennast ja hoidis alles, mis tal oli, seda täiendades ja parandades — esimeses joones „Wahi" talu, kooli ja kursusi. Mitmed raskused on mööda; seltsi koorem „Wahi" asjas on kergemaks jäänud, „Wahi" kool käib, selts on omale uue näituseplatsi saanud, wana platsi on kerge headel tingimistel likwideerida.

1919. a. on seltsiliikmete hulgast surma läbi lahkunud Hugo Tamm, Robert Schmidt ja Fr. Pormeister ja 12. märtsil s. a. seltsi abiesimees Aleksander Püss. Lahkunute mälestust austatakse ülesseismisega.

Warem kutselehtedel liikmetele teatatud päewakord wõetakse muutmatalt wastu, ja wiimase peakoosoleku kui ka seltsi 50-aasta juubeli-koosoleku protokollide kinnitajateks wolitab koosolek seltsi liikmed M. Sõrra, H. Kalkuni ja J. Silbi.

Seltsi läinud aasta aruanne oli warem trükitult liikmetele kätte saadetud, mille esimees lühidalt meele tuletas.

Aruanne ilmus meie lehe hommikuses wäljaandes 30. juulil nr. 138.

Aruandele järgnewad läbirääkimised.

Küsimise peale: Missugustes wahekorras üksteisega on „Wahi" talu ja kool? seletab „Wahi" walitseja ja koolijuhataja M. Sõrra: „Wahi" kulul on remonteeritud kooliruumid ja õpilaste korterid, koolile on antud petroleumi ja seda on müüdud ka õpilastele turuhinnast odawamalt, kooliruumide küte on „Wahi" poolt, õpilastele on müüdud puid esiti 200, pärast 460 m. süld. Ka toiduaineid — piima, kartulid on õpilastele müüdud odawamalt kui linna turul.

Esimees täiendab, et põllutööministeerium maksab õpetajate palgad ja annab summad õppeainete muretsemiseks. Kõik muud kooli kulud kannab selts, milleks „Wahi" oma jagu sissetulekust annab, sest kool on „Wahi" ja „Wahi" on kool. Seltsil oleks õigus ministeeriumilt rohkem nõuda, sest mujal anti põllutöökoolidele mõisad, kari ja inwentaar odawa hinnaga kätte, aga Põllumeeste Seltsil ~~on~~ omal midagi ja katsub omaga läbi ajada.

H. Kalkun arwab, et walitsus peaks koolile remondiks materjaligi andma.

Esimees: „Wahi" on metsa ostnud ja tuleb ehk sellega läbi, kui korda läheb kõike materjali metsast kätte saada. E. P. Selts peab riigi huwisid silmas ja ei taha temalt kõike wiimast wälja nuruda. Seltsi eestseisus teab, et mujal põllutöökooli õpetajad said õpetunni eest tasu 35 marka, aga „Wahi" kooliõpetajad olid nõus 10 m. tund tööd tegema. Seda tegid nad endise tööhoo järeldusel, armastusest oma rahwa asja wastu, mis weel sellest ajast pärit, kui Wene walitsus meie põllumeeste haridusele püüdis tõkkeid teha, kui selle kiuste „Wahil" lektorid kursustel mõnikord päris ilma tasuta õpetasid.

Eestseisus ei wõinud õpetajatele rohkem lubada, ja nad teadsid, et töö on tarwis teha; kui muidu ei saa, siis tegid kas wõi ilma.

Koosolejad awaldawad tänu „Wahi" kooliõpetajatele, kes kitsikuse ajal oma tööga on aidanud

Kooli 1920. a. eelarwe kohta annab koolijuhataja üksikasjalikka seletusi, mille järele sissetulekud ja wäljaminekud 100.000 m. on tasakaalu wiidud.

Läbirääkimistel küsitakse, kas koolis ei wõiks õpetus maksuta olla. Selle peale wastab esimees, et see „Wahil" kui erakoolis wõimata on.

Koolis on waesemaid õpilasi maksust wabastatud: hoolekandeministeerium annab sõjainwaliididele abi, kuna kool neilt õpemaksu ei nõua; Tartu maakonnawalitsus on kehwemate eest õpemaksu tasunud ja ja Põllum. Selts on määranud koolis ja kursustel 4 õpemaksust waba kohta wigastatud sõduritele. Rohkem Põllum. Selts omalt poolt teha ei wõi. Tartu Majanduse Ühisus on omalt poolt kooli 5000 margaga toetanud.

„Wahi" koolis ja kursustel õppiwate inwaliidide toetamiseks on Tartu maakonnawalitsuse teenijate ühingu poolt s. a. kokku pandud 2600-marg. kapital, millest kooli juhatus, Põllum. S. eestseisus ja nimetatud ühingu juhatus ühtlasi määrawad abiraha kuni 300 margani õpilase kohta aastas.

See näitab, et „Wahi" kooli tähele pannakse ja lugupidamist ja armastust awaldatakse.

Koosolek awaldab tänu kõigile kooli toetajatele.

Wastuseks küsimise peale, kuidas koolis praktilisi töid tehakse, seletab koolijuhataja, et talwel käisid õpilased korda mööda laudas loomi toitmas, puhastamas ja lüpsmas. Kewadel saatis koolijuhatus põllutöö õpilased harjutuskohtadele parematesse taludesse tegelikka töid õppima. „Wahi" koolil oli harjutuskohti walida ja palju häid kohti jäi üle, kuhu koolil ei olnud praktikante saata. Ka see näitab, et „Wahi" koolil on kaugemal hea kuulsus. Tartumaa põllumehed peaksid harjutuskohtade andmises kõige peal oma maa oma koolile wastutulelikkuſt pakkuma. Koolijuhataja kuulab harjutuskohad wälja ja ſaadab oma äranägemiſe järele õpilaſed kohtadele: õpilaſed kohti iſe ei kuula ega wali.

Eſimees: „Wahi" talu majapidamiſe kohta peame ſeda konstateerima, et „Wahil" ſiis üle ei jäänud, kui teistel põllumeestel üle jäi ja iſegi kõige kehwemad omad wõlad kinni makſid. „Wahi" ei ole ſeda ſuutnud. Alles wiimastel kuudel on katſutud „Wahi" wõlgaſid wähendada ja on lootuſt iſegi ſel aastal wõlgadeſt lahti ſaada. Wõlad ära makſa — ſee on nüüd üks „Wahi" talu lähematest ülesannetest.

„Wahi" koolitalu walitſeja M. Sõrra annab talu ſiſſetulekute ja wäljaminekute kohta ligemaid ſeletuſi. Talu ſiſſetulekud ja wäljaminekud on eelarwe järele 204.000 m. taſakaalus. Kui korda läheb kõiki ſaaduſi hästi kätte ſaada, ſiis tuleb talu omaga wälja ja jääb ülegi wõlgade taſumiſeks. Eelarwes on ſuurem ſumma 60.000 marka ette nähtud „Wahi" talu ja kooli hoonete remonteerimiſeks.

Seltſi eelarwesſe wõetakſe agronoomi ja asjaajaja palk, asjaajamiſe kulud, raamatupidamine, ſeltſi wõlgade protſendid, kinnituſemakſud ja muud kulud 50.000 m. ſuuruſes, mida loodetakſe katta endistest toetustest ja ſeltſi oma ſiſſetulekutest.

Ettekantud eelarwed wõetakſe wastu.

Küſimuſe peale ſeltſi wana näituſeplatſi kohta ſeletab juhataja, et ſee on alles ſõjawäe korteriwalitſuſe eſtakonna käes; ſeepärast pidi tänawune näituſe kawatſus edaspidiſeks jääma. Näituſe ala ja hoonete eest on ſeltſile üüri lubatud 500 mrk. kuus, mida aga tänini kätte ſaadud ei ole.

Koosolek leiab, et ſee üür on nii ſuure platſi ja hoonete eest linnawalitſuſe poolt liig madal määratud, protesteerib ſelle wastu ja teeb eestſeiſuſele kohuſeks katſuda hinda kõrgendada ajale ja kohale wastawa määrani.

Peakoosolek kiidab heaks eestſeiſuſe teguwuſe uue 12-wakamaaliſe näituſe-platſi muretſemiſes ja otstarbekohaſeks wanast [illegible] järk-järgult üle minna uuele platſile, mis asub Riia raudtee ja Riia maantee wahelises nurgas, [illegible] wälja minna pahemat kätt. Wana platſi ei tule enne likwideerida, kui uus täielikult korda on ſeatud.

Näituſe aſja kohta tuleb koosolek otſuſele, et ſelts peab ſelle eluawaldamiſe mõttes tulewal aastal teele panema kas Tartu linnas wõi „Wahil". Wõiks ka katſuda maakonnas teiste ſeltſidega koos ſuurem näitus teele panna, nagu ſeda Põllumeeste Seltſi noores põlwes waikſel wiiſil tehti.

Näituſe korraldamine jäetakſe eestſeiſuſe hooleks. Niiſama jäetakſe eestſeiſuſe hooleks teid leida, kuidas Põllum. Selts Tartu maakonna põllumeeste ſeltſiga ühenduſeſſe astuma peaks näituste kui ka teiste ühiste küſimuste korraldamiſeks.

Ennemalt eestſeiſuſes tekkinud mõtetel ja wäljaſtpoolt tulnud ſoowidel paneb eestſeiſus ette ſeltſi 50-aastaſe keſtwuſe mälestuſeks juubelialbumi wälja anda, milleks eestſeiſus korraldawa toimekonna walinud.

Koosolek kiidab kawatſuſe heaks ja ſoowitab aſja edaſi ajada.

(Järgneb.)

Tartu teated.

Linnawolikogu erakorraline koosolek

eſmaſpäewal, 9. aug., kell 6 õhtul.

Päewakord:

1. Päewakorra kinnitamine.
2. Protokoll.
3. Hindamiſe kommiſjoni liikme walimine Jaan Ratniku aſemele ja ühe aſemiku walimine.
4. Linna kontrollööri walimine.
5. Riigikogu walimiſe ringkonna komitee kahe liikme walimine (walimiſe ſead. § 9).
6. Elektrijaama, gaaſiwabriku ja tapamaja kommiſjonide edaspidiſe tegewuſe küſimus ja nende aſutuste kaubanduſe-tööstuſe nõukogu alla andmine.
7. J. Kahni pikaajaliſe rendilepingu kinnitamine maatüki kohta, mis Turu ja Riia tän. ja Turu ja Lina tän. nurgal ſeiſab, ja rendi ſuuruſe kindlaksmääramine.
8. Mihail Gelbi pikaajaliſe rendilepingu kinnitamine linna maatüki kohta Fortuna tän. ja rendi ſuuruſe kindlaksmääramine.
9. Linnawalitſuſe ettepanek wolitada tarwiliſel korral lühikeſeajaliſi laenuſid tegema linna jookswate kulude katmiſeks.
10. Teadaanne, et Eesti Pank wõimaliku et leia olewat ſoowitud pikaajaliſt laenu wiie miljoni marga ſuuruſes linnale anda.
11. Teadaanne, et Eesti Pank wõimaliku et leia olewat linnale wilja ja puude muretſemiſeks antud wiie milj. marga laenu pikendada, ja linnawalitſuſe ettepanek uut krediiti nõutada.

Markide müük poſtkontoris

paneb meid imestama: lihtſurelikule ſuuremaid kirjamarke (2 margaſt peale) ei müüda olewat otſas.

Sealſamas müüakſe aga mingiſugustele kollektſionääridele ja ſahkerdajatele neidſamu marke tuhandete wiiſi.

Niiſugune nähtus ei peaks wiſtiſti küll mitte lubataw olema.

Sõjariista kandmiſe luba

nõutamine on nuhtluſeks igale, kes ſelleſt huwitatud. Sellekohane korraldus pole kuidagi kohane. Temal wõib ainult kaks otstarwet olla: hoida ſõjariistu ſoowimata iſikute kätte ſattumaſt ja teiſeks, ſaada ſelleſt ſiſſetulekut. Wiimaſe poolt räägib ka ſee asjaolu, et luba iga kuue kuu järgi uuendada tuleb. Eſimeſt otstarwet määrus ei täida, ſeſt et maa paaril korral ſõjariistadega üle on ujutatud. Teiſt otstarwet ſaawutaks aga määrus palju paremini ja ſoowitawamal kujul, kui ſõjariistu lihtſalt registreeritaks ja nende pealt makſu wõetaks. Seſt inimene makſab parem kolmekordſelt, kui et iga kuue kuu järgi luba ſaamiſeks Pontſiuſe juureſt Pilatuſe juure käiku korrata. Ei makſaks kodaniku õlale ilmaaegu kohustuſi laduda, kuna ſinna hädaliſigi küllalt laduda oleks.

W.

Kirjakandjate nimel.

Alati oodatud iſik on igas majas ja igas korteris kirjakandja, milleſt järeldada wõib, et inimeſed kõik katſuwad teha, millega kirjakandja jalawaewa wähendada. Ometigi ei ſünni ſeda mitte. Endiſelt peawad nad ſuuremas oſas majades mitmekordſeid treppiſid ja keerdkäikuſid mööda kirjaſaajaid üles otſima ja asjata aega raiskama. Juba warem on tähelepanekut ſelle peale juhitud, et igas majas ſaaks maja alumiſe korra eesruumi ehk korridori peale kas kõigi korterite tarwis eraldi kirjakastid ehk, mis weel hõlpſam, ühine kirjakaſt pandud, kuhu peale oleks tähendatud kõik majas olewate korterite numbrid. Seni on aga ſarnane kirjakandjate waewa wähendamiſe ſihis tehtud ettepanek wähestes majades tarwiliſt tähelepanu leidnud. Kõige hõlpſam ja kohaſem oleks, kui majaelanikud iſe, kui majaomanik ſeda ei tee, ühiſe kirjakasti maja alumiſe korra eesruumi üles panekſid ja korterite numbrid peale kleebikſid. Sarnaſeid ühiſeid kirjakaste on mõnes ükſikus majas juba ilma puutunud, kuid ſee peaks igas majas nii olema. Leidub majaſid, kus iſegi majatahwlid puuduwad ehk korratult ilma elanikkude üles märkimata ſeiſawad. Nii walitſeb ſuuremas oſas majades täieline hoolimatus nende wastu, kes muidu nii oodatud wõõrad on. See, mida igas majas kirjakandjate waewa wähendamiſeks ära wõidaks teha, ei ſünnitaks kellegile ſuuremat kulu; on tarwis ainult head tahtmiſt.

—mg.

Leiwa ja ſaia hind kerkib.

Leiwa- ja ſaiaküpſetajad, kes leiba ſeni 4 m. nael ja ſaia 10—11 m. nael müüſid, wõtawad juba leiwa naelaſt 4 m. 25 p. — 4 m. 50 p. ja ſaia naelaſt 12—14 m. nael, kuna peeneleiwa naelaſt 7—7 m. 50 p. wõetakſe. Nii on ka peeneleiwa nael ühe marga wõrra kallim, kui mõni nädal tagaſi.

Doome kontſert.

Homme, 6. augustil kell $^1/_2$5—6 mängib Sakala partiſaanide polgu orkester Doome mäel. Eeskawas on waltſeri-muuſika.

Doome pealt on öösel kardetaw, läbi käia.

3. aug. õhtul umbes kl. 10 ajal tungis keegi tundmata meesterahwas Doome peal 72 a. wanakeſele H. K—le kallale ja nõudis temalt raha.

Wanakeſel ei olnud muud kaaſas kui paar wanu kingi, mille peale röölwlil ſuuremat iſu ei näinud olewat. Appihüüdmiſe peale ei wastanud keegi, kuigi naiskliiniku juures linnawahi ſeiſukoht on ja ſee appihüület tingimata kuulma oleks pidanud.

Hoidke jalutuskohad korras!

Wiimastel päewadel on jõe ääres puiesteel linnawalitſuſe poolt mitmeſuguſed kuulutuſed üles löödud, kus linnaelanikka puiesteel korda hoida kästakſe, nätiteks, mitte puid rikkuda, heina ſõtkuda ega jalgrattaga kõnniteedel mitte ſõita. Peale ſelle on ka weel mitmes kohas laudadeſt kastid üles löödud, kuhu igaſugu prahti, mida ſeniajani jalge alla kõnniteedele pilluti, ſiſſe wõiks wiſata.

Nüüd on aga tarwis, et linnaelanikud kõigeſt ſelleſt ſoowitawaſt korrapidamiſeſt ka aruſaakſid ja tähelepanekut ſelle peale pööraksid — kõnniteedele, mingiſuguſt prahti, waid ainult ſelleks määratud kasti.

Röbwmõrtſukatöö.

4. augustil ilmus kriminaal-politſeisſe majaomanik Jakob Rätſepp ja andis üles, et pühapäewal, 1. aug., olnud tema majas, Wiljandi tän. nr. 10, kort. 6, kära kuulda ja peale ſelle ei olewat tema nimetatud korteri elanikku Triino Adamſoni enam näinud. Kohale ilmunud ametnik leidis T. A. ſurnukeha woodiſt. Mõrtſukas on nähtawasti mõne kõwa asjaga oma ohwrile pähe löönud ja teda ſiis rätikuga ära kägistanud.

Kadunud elas õe Leena Went'i juures, kes oma kaubaputkas kaſarmu wärawate ees magab ja mõni päew ei ole aega kodu ſaanud tulla. Wiimaſe ſeletuſe järele on kurjategija korteriſt 11.600 m. Ober-Oſt, tſaari, Sakſa riigi ja Soome raha ära wiinud, mis oletada laſeb, et tapmine on röölwimiſe mõttes toime pandud. Kurjategija tabamiſeks on kõik abinõud käſile wõetud.

Kuritegewus.

4. augustil on wargad wale wõtme abil Jaan Tauts'i korteris, Wallikraawi tän. nr. 6, käinud ja nahka ja riidekraami 8150 marga wäärtuſes ära wiinud.

Kirjawastuſed

Eestlaſele — Tartus. Teie uudishimu eraſtiku waranduſe kohta ei imesta meid mitte, kuid Teie „wiiſakus" iſe warjunime taha pugedes ſealt awalikku wastuſt ajalehe weergudel ſoowida, annab meile teie „mehiſuſeſt" üti iſeäraliſe ettekujutuſe, et meie lõbuſa heameelega teid kord toimetuſe ruumides näha ſoowikſime, kus ſiis ka „mainitud ſuhetes" mõtteid wõikſime wahetada.

—t., Räpinas. Sõnum tulekahjuſt mujalt warem ſaadud.

Teaater ja muuſika.

Tänaſe XIII. ſümfoonia kontſerdi

peale juhime ſiin weel kord muuſika-armastajate tähelepanu. Eeskawas kõik ettekanded uudiſpaladena: Kalinnikowi ſümfoonia nr. 2, Mussorgski ſuite „Pildid wäljanäituſelt" ja Glaſunowi klaweri kontſert prl. Wanda Saarmanni ettekandel orkestri ſaatel.

Juhatab R. Kull.

Homme Rich. Wagneri õhtu.

„Wanemuiſe" talitus.

Enamlaste ſõjateated.

Moſkwa raadio teatab 4. augustil: Meie wõtſime Lomsha ja Maſowetski linna, Shepetowo jaama ja rea punkte neiſt lääne pool. Meie wäed wõtſid päraſt ägedaid lahinguid Tſehanowetſi ja jõudſid Bugi jõeni Nuretſi jõeſuus.

Sedletſi ſihis murdſime waenlaſe wastupanekut. Tarnoopoli ja Tſhertkowi piirkonnas ſurume poolakaid Strõpa jõe poole.

Ilmateated.

Ilmade ſeiſukord.

Kõrge õhurõhumine Eestiſt lõuna pool, madal Põhja-Skandinaawias. Eile ja öösel ſadas Põhjamaadel wihma.

Loodetaw ilm 6. aug

Kerge tuul, muutlik pilwitus, ſuuremalt jaolt kuiw, temperatuur kõrge.

Ülikooli meteor. obſerwatoorium.

Wastutaw toimetaja Jaan Järwe.
Wäljaandja Jaan Tõniſſon.

Trükitud „Poſtimehe" trükikojas. Tartus.

Tartu Ametiühisuste Tarwitajate Osaühisus jagab oma liikmetele, kellel osamaks täielikult makstud,

petrooleumi,

8 naela iikme kohta, 17 m. nael. Petrooleumi wäljawõtmiseks on kahenädala'ine tähtaeg määratnd, kuulutuse päewast arwates.

Puude soowijad

wõiwad ennast weel üles anda ühisuse kaupluses, Wene tän. nr. 10. Juhatus.

Kuulutus.

Sõjawäe Mereaſjanduſe Likwideerimiſe Kommiſjon palub kõiki, kellel mingiſuguſ.

nõudmiſi ehk kaebtuſi

endiſe Sõjawäe Mereaſjanduſe wastu on, kirjalikud nõudmiſed kommiſjonile ſiſſe anda kuni 12. augustini 1920. a. Narwa tän. 63.

Peale nimetatud tähtaega ſiſſeantud nõudmiſed kommiſjoni poolt õiendatud ei ſaa.

Tallinn, 5. aug. 1920.

Likwideerimiſe kommiſjon.

Maamõõtjaid

ja

kultuurtehnikuid

tarwitab põllutööministeeriumi tehnika peawalitsus.

Lõwe walla algkool tarwitab

II. õpejõudu.

Walimine 13. augustil ſ. a. kell 12 l. Lõwe wallamajas Wiljandimaal. Kohaſoowijaid palutakſe walimiſele ilmuda. Kooli hoolekogu.

Puuſärgi-meiſtrit

tarwitatakſe maale hea palga ja ülespidamiſe eeſt. Tulla kella 4—6 peale lõunat Tähe tän. Kastani tän. 6-a, krt. 2.

Tartu Hariduſeltſi õhtukool

wajab Ingliſe keeles, hingeteaduſes ja loogikas, wõimlemiſes ja tehniliſes jooniſtamiſes

õpetajaid.

Soowiawalduſed ühes lühikeſe eluloo kirjeldusega palutakſe ära anda koolijuhatajale Fortuna t. 6, kella 5—7 õhtul. Õpetöö on peale lõunat. Koolijuhatus.

Korralduſelts „Karlowa" on

eht Rootsi kiwitõrwa

ſaanud ja annab ſeda „Karlowa" elektrijaamaſt (Tähe t. 78) wälja.

Telliskiwa

on saada Ilmatsalu telliskiwiwabrikust. Seal leiab ka öövaht teenistust.

Wikatid (Auſtria poſtpaſun),

peſurttet (Mitkall),

Soome ſilku,

ſiirupit

müüb tarwit.-ühing „Üürnik",

Tartus, Aia tän. 43. — Telefon 150.

Müüa

jahuweski ſiſſeſeade, 2 paari kiwa, 46 ja 42 tolli läbimõõt, tellimiſe kruwiſid, raud kederwarſ, pilliſid, pillotſaſid, panniſid, kriimiſid, ketrusmaſina ots umbes 50 ſpindliga, 150 pooli, kraaſimaſina wärk, raud wõll, 17 jalga pikk, 1$^3/_4$ tolli läbimõõt, mitmeſuguſeid raud wõllikeſt, raud ſheibiſid, hambarattaid, koonisrattaid jne. Teat. ſaata Wõrru, Jüri tän. 9, A. Taal.

Wäikest maja

aiaga ſoowin osta 1. ehk 2. linnajaos. 1—150 t. m. wäljamaks otſekohe. Teateid ſaata ſlt. „23" all.

APOLLO 5., 6., 7. ja 8. augustil Hiigla eeskawa. 2 draamat. APOLLO

HÄBISTATUD

Hingeeluline draama 4 osas.

NAINE-MADU

Suur draama elust 6 osas. Peaosas Alma Tailor.

Näitelawal kuulsate naiskunstnikkude San Martino ja Miss Jris de Kastrozza wõõrusetendused, muu seas „Lendaw põlew lamp teatri saalis". — — — — — — Algus kell $^1/_2$6 õhtul.

Reedel, 6. ſkp., kõetakſe

Tulsky saunas

kallimad üleüldiſed ſaunad.

Abi-walitſejat

on tarwis wähemasſe mõiſa. Ilmuda Jaani tän. nr. 1, riigimaade ülema kantſeleisſe, Gengelbach'i juure, kella 9—10.

Noor inſener perekonnaga, 4 inimeſt, kaugelt Lõuna-Wenemaalt (Donimaalt) koju jõudes, palub ſüdameſt majaperemehi

korterit

2—6 toaga juhatada, ſoowitaw on mööbliga. Wõib ka terwe korteri ſiſſeſeade osta. Teatada Tähe tän. 55, krt. 1. Inſener Maiste.

Seda iſikut ehk neid, kes teawad, kes Kawastu Kargaja wõi Kõnnu küla ümbruſes iſaſe

hagija koera,

musta, punaſe pea ja käppadega, eſimeſe jala kannukſe all haaw, oma juure wõttis, palun tungiwalt kõrge taſu eest ära tuua Tartu, Jakobi tän. nr. 13. Omandamiſe eest hoiatan.

Müümised

Toole

on müüa Lutſu tän. nr. 10.

2 wäikest

maja

aiaga on müüa Turu tän. 46 ja 48. Küſida majaperemehelt.

Woorimehe

troska

on müüa Maarja t. 58, k. 2.

Teeklaaſe

ja head ſaapa kreemi „Newa" on ſuuremal arwul odawasti müüa turu peal Auwärawas, endiſes Rebaſe kaupluſes.

Müüa

noor hobune, woorimehe troska ja pilmawanker. Kuu tän. 2.

Müüa hall

ſuwe-

ülikond

ſihwakale kaswule, hind 1000 m. Näha Jakobi tän. 34, hoowi peal.

Müüa

kõrge ſeina peegel ja jalaga õmblusmaſin. Maarjamõiſa tän. nr. 62, krt. 1.

Müüa

ſharaban, wedruſid, patent telgeſid, tugewat ſimarguſt rehwirauda, hobuſe rauda, needi rauda. Wladimiri tän. 24.

Kuiwi

laudu

tolliliſi ja pooleteiſetolliſi on müüa Wesneri mõiſas.

Müüa riſtwedruga

ſõiduwanker

Maarja tän. 13, k. 2.

Müüa uus

ülikond

Riia tän. 24, k. 5.

Wäike

maja

aiaga, 3. linnajaos, on müüa 50.000 marga eeſt. Majas on 9 wähemat korterit. Kangro ja Ko. kontor, Suurturg nr. 8.

Müüa

woodi wedrumadratſiga, uus kummut, kuſhett, 2 pehmet tooli, naister. kirjutuslaud, ſöögilaud, lihtlaud, köögi riiul. Küſida Tähe tän. 63, k. 2, eestuks.

Hea

linnukoera

kutſikas on müüa Oa t. 12-a.

Naisterahwa wähetarwitatud

jalgratas,

peegel ja grammofon on müüa Kesk tän. 11, k. 7.

Wäga kaſulik

äri

jõe kaldal on kohe kõige täieliſe ſiſſeſeade ja inwentaariga müüa 80.000 marga eeſt. Ettewõtte/ ſaab ka naisterahwas toime. Kangro ja Ko. kontor, Suurturg nr. 8.

Kana

on kadunud Karlowa tän. nr. 30

Tallinnas

müüb

Poſtimehe

üükſikuid numbrid

ja wõtab tellimiſi ja kuulutuſi wastu

A. Keiſermanni raamatukauplus

Kinga tän.

Oma asutajat liiget, heliloojat ja organisti

Peeter Süda

leinab Eesti Helikunsti Selts.

Tallinnas 3. augustil 1920 lahkus lühikeaegse haiguse järele meie armas ja unustamata kolleega

Peeter Süda.

Juhan Simm, Raimund Kull,
Juhan Awik, Mart Saar,
Wanda Saarman.

---

5. aug. 1920. a. kell $^3/_4$4 hommikul lahkus siit ilmast waikselt 24 a. wanaduses

SALME KOFF.

Matmine pühapäewal, 8. aug., Ulila Oleskilt Puhja surnuaiale.

Sügawas leinas isa, õed, tädi, tädipoeg ja omaksed.

Eesti Panga

äriſeis 31. juulil 1920.

Aktiwa.

Kaſſa ja jookſ. arwed rent.		24.712.680.13
Wäljamaa waluuta . . .		4.086.091.12
Wäärtpaberid		7.378.654.50
Laenud		161.145.023.58
Korrespondendid:		
Loro	1.660.507.11	
Noſtro	41.250.527.81	42.911.034.92
Üleüldiſed kulud . .		692.750.72
Mitmeſuguſed arwed .		727.506.79
		241.653.741.76
Inkaſſo dokum. . . .		885.753.99
Depoos wäärtuſi . . .		1.882.708.592.93

Paſſiwa.

Põhikapital		10.000.000.—
Hoiuſummad		189.584.796.27
Korrespondendid:		
Loro	25.845.812.57	
Noſtro	117.671.74	25.963.484.31
Saadud [illegible] ja kommiſj.		9.093.336.07
1919. a. kaſu		923.315.09
Mitmeſuguſed arwed .		6.088.810.02
		241.653.741.76

Raamatupidaja: J. Raudmeer. **Juhatus: E. Aule, J. Sihwer, O. Westel.**

Tartu maakonnawalitſus **teatab,** et 10. augustil ſ. a. jagatakſe 23. aprilli ſ. a. korralduſel

umbes 50 ſõjawäeſt üleantud prakeeritud

hobuſt

kindla hinna eeſt neile kehwematele põllumeestele ja ſõduritele, kellelt hobuſed Eesti wäeoſade poolt ilma taſuta wõetud ehk rekwireeritud, kuid rekwiſitſiooni ja turuhinna wahe waldade poolt taſumata ja kes praegu hobuſt põlluharimiſeks hädasti tarwitawad. Hobuste ſaamiſeks tuleb jagamiſe päewa hommikul, 10. aug. ſ. a., kella 8—12-ni ſellekohaſed wallawalitſuſe tunnistuſed tuba nr. 21 ſiſſe anda. — Teiſi hobuste ſoowijaid, kes ülewalnimetatud nõuetele ei wasta, palutakſe mitte ilmuda.

Tartus, 4. aug. 1920. a. Nr. 2011. **Tartu maakonnawalitſus.**

Wanemuise aed.

Täna, 5. aug. kell 9 õ.

XIII.

SINFOONIA KONTSERT

Juhatab **R. Kull.**

Solist prl. **Wanda Saarmann** (klawer).

Linna Hüpoteegi pantkirjade

eeſt ſaab praegu kõrget hinda

Pehapi kontoris
Promenadi tän. nr. 6.

Ostmised

Hoowikoera

kutſikaid

(Dogge) ja ſegawerd foxterrieri kutſikaid on müüa Ropka Erikul.

Briljant sõrmust

1—3 graadini ſoowitakſe osta hea hinna eeſt. Teatada ſuuſõnal ehk kirjalikult Tähe tänaw nr. 85, krt. 4, kella 3—5 p. l.

Soowin osta waikeſt

maja

wälimiste ruumidega ilma wahetkauplejata. Teatada [illegible] 33.

Lamba willu

oſtan ja makſan kõrget hinda Söögituru ääres ſöö kaldal, juukſe-äris. P. Karotki.

Talu

keſkmiſes ſuuruſes ſoowitakſe oſta. Teatada Pikk tän. nr. 64, krt. 2.

Korterit

otſib gümnaaſiumi wiimaſe klaſſi õpilane maalt. Kodune Saksa keel. Tingimuſed kokkuleppel ilma. Teat. ſ. l. k. ſõna „Korter" all.

Töö pakkumised

Kes annab noorele daamile Eesti keele

tunda

Wene, Saksa ehk Prantſuſe keele tundide wastu? Filoſofi tän. 2, krt. 3.

Kes annab Eesti keele

tunda?

Teatab ſaata „E. R." all „Postimehe" talitusesse.

Perenaiſt,

keſkealiſt inimeſt, tarwitab üksik meesterahwas maale (mitte talukohta). Teateid ſaab täna „Wanemuise" wõõrastemajaſt.

Otſitakſe uſtawat wanemat

naisterahwast

wäikſe lapſe juure Riigi t. 1, k. 1.

Tisleri,

puuſärgitegijat, on tarwis. Tulla Maatuſe tän. nr. 17, puuſärgiärisſe.

Sepapoiſſi,

kes tule ees töötab, on tarwis Kroonuaia tän. 74.

Lubja willatööſtus tarwitab kohe willa wastuwõtjat

kontoripreilit

ja wabriku lõngaaspeldajat

tüdrukut.

Kaupa tehakſe 8. aug. Jaani tän. nr. 1, krt. 6.

Naisterahwa pealmiste riiete

nais-meistrit

tarwitatakſe Rüütli tän. nr. 16, krt. 1. Schkop.

Tüdruk

wõib ennaſt üles anda Uueturu tän. nr. 15.

Müüritöö

on wälja anda Tähtwere wallas, Werewi talus.

Kingſepa

töötegijat on tarwis Tähe tän. 5.

Turba tõuku-ponijaid

on hea taſu eeſt tarwis Karu taluſſe Raadi walda.

Tallipoiſs

wõib teenistuſt leida Wesneri mõiſas.

Tarbekorral on

mootor-ratas korwiga ſõitudeks

ſaadawal. Firma Otſing, Rüütli tän. nr. 11.

Kaupluseruum

ſiidalinnas kohe edaſi anda. Adr. ſlk. J. P. all

500 marka waewataſu ſellele, kes ſoowitab keſklinna 4—8 toaga

korteri.

Slk. teatada „4—8 tuba" all.

Eesti Käsitööliste Selts.

SUVEPIDU

mis 1. aug. wihmase ilma tõttu pidamata jäi, peetakse

pühapäewal, 8. augustil

„Taara" aias.

Hakatus kell 2 p. — — — Lähemat kuulutustes.

Tähtwere „Tööliste ſeltſi" poolt

pühap. 8. aug. ſ. a. Tõrwandi mõiſa küünis, Wõru maantee ääres, 3 wersta Tartuſt

Suur ſuwe-pidu

Eeskawa: 1. Kontſert. 2. Naljapalad. 3. Näitemäng: „Pärijad" ja „Karu", naljam. 4. Muuſika, tants, armastuſe poſt ja lilled. Algus kell 5 p. l. Pääſetähed 30 kuni 10 margani. Korda peab ſõjawäe patrull.

Eestſeiſus.

Luunja Rahwaraamatukogu Selts.

Pühapäewal, 8. aug. 1920,

Kaagwere „Helina" ſeltſi ruumides

piduõhtu

Eeskawa: 1) Näitemäng „Enne kukke ja kukke" — A. Kitzbergi 4-waat. näidend. 2) Naljaettekanded laulu ja muuſikaga. 3) Tants.

Hakatus kell 8 õhtul. Eestſeiſus.

Tartu Ametnikkude Kooperatiiwi

erakorraline

peakoosolek

peetakſe **reedel, 6. augustil ſ. a.,** kell 7 õhtul Tartu Ametnikkude Ühingu ruumides, Tähe tän. ära.

Päewakord:

1. Koosoleku juhataja walimine.
2. Kooperatiiwi möödaläinud poolaasta tegew. aruanne.
3. Rewiſjoni komiſjoni aruanne.
4. Eelarwe teiſe poolaasta kohta ja ruumide küſim.
5. Juhatuſe ja komiſjoni liikmetele taſu määramine.
6. Juhatuſe ja nõukogu liikmete täiendawad walimiſed.
7. Puude küſimus.
8. Kooperatiiwi nime muutmiſe küſimus.
9. Jookswad asjad ja kawatſuſed.

Märkus: Kui kella 7 õ. nimetatud päewal tarwilikku arwu liikmeid kokku ei tule, ſiis peetakſe teine koosolek ſelſamal päewal kell 8 õhtul ära, mis liikmete arwu peale waatamata otſuſewõimuline on.

Juhatus.

Teadaanne.

Aurik „Wanemuine"

ſõidab **10. augustist** ſ. a. alates Tartuſt wälja **kell 8 hommikul** (enne kell 9 homm.)

L. A. Tartu agentuur.

Rannu kõrgemale algkoolile (Rannu mõiſa) ja kahele algkoolile (Noorma ja Kõſtrile) on

õpetajate

walimine 10. augustil ſ. a. kell 11 p. Rannu wallamajas walla hariduskogu ees. Walimistele wõetakſe ainult õpetajate tunnistustega kandidaatiſid. — Kirjalikult — tunnistuste ärakirjad lühikeſe elulookirjelduſega ſaata (Elwa kaudu). Rannu koolıwalitſus.

2-ſe diwiiſi indendandi kraamiladus, Riia tän. 56, **reedel, 6. augustil** ſ. a. kell 10 homm. müüakſe enampakkumiſe teel ſõjawäele

kõlbmata saapaid.

Kraamiladu walitſeja: Werew.

Mustuſe (põllurammu) wäljaweo peale

raudtee poolt Tähe tänawat ja Doome kraawi wõetakſe tellimiſi wastu Wiljandi tän. 5.

Wõtan jälle haigeid wastu.

Dr. M. Wilberg,

Päikese tän. 1,
kl. 9—11 e. l.
ja 6—7 p. l.

Olen tagaſi jõudnud ja wõtan haigeid wastu iga päew kella 10—11.

Prof. Dr. R. Dehio

Katoliku tän. nr. 1.

Dr. A. Lenzner

Naha- ja ſuguhaiguſed

Iga päew kella 9—11 ja 5—7.
Rüütli tän. nr. 23, krt. 4.

Ämmaemand

M. Koit.

Lepiku t. 3, k. 1.

Ämmaproua

Erits-Blum

wõtab abitarwitajaid wastu ja ſõidab ka maale [illegible] juure. Peterburi tän. 17, krt. 6.

Ämmaemand-masſeeriſt

Kerner.

Peetri tänawal nr. 6.

Wõtan jälle haigeid wastu.

Hambaarſt

L. Weide.

Suurturg 9, kella 9—12 ja 3—4.

Tartu Suutööliste Kutſeühiſus

palub oma liikmeid ilmtingimata pikkuſe raha ära maksma [illegible] reedel, 6. aug., kell 6 õhtul, kutſu tän. nr. 14. Juhatus.

Töö otsimised

Endine raudtee wedurijuht, täieliku [illegible]

maſinisti

kohta. Palun kirjalikult teatada Pikk tän. nr. 34, krt. 3.

Endine gümnaaſiumi õpetaja annab Saksa ja Ladina keele

tunda.

Wäike-Tähe tän. nr. 5, krt. 3.

Haritud neiu

otſib kohta, on wilunud maſinakirjutamiſes ja kantſeleitöödes. Oſaw kolmes kohal. keeles, tunneb raamatupidamiſt. Teat. ſ. l. k. „L. L." all.

Loomaliha

ſülti

on iga päew ſaada Karlowa tän. nr. 40, poes.

Otſitakſe 3—4 toaga waikſet

korterit

tarwilikkude kõrwalruumidega. Ühtlaſi ſoowitakſe ka osta korralikku tammepuuſt

kirjutuslauda.

Ülesandmiſel [illegible] ka selle hind teha tal. A. J. M. all

---

Kausſiſid, purkiſid, kahwli-kiwa

alati müüa odawate hindadega

end. Peelſi potiwabrikus

Kalaturg nr. 7.

Lapſe sandaal

on kadunud Tähtwere tän. [illegible] kooli tän. kuni [illegible] tän. [illegible] Palun [illegible] [illegible]